

ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม

นางสาวปัญจพร ไก่ลภกิจดิวงค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-074-1

CIVIL LIABILITIES OF POLLUTERS IN ENVIRONMENTAL CASES

MISS PUNJAPORN KOSOLKITIWONG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements .

for the Degree of Master of Law

Department of Law

Graduate School

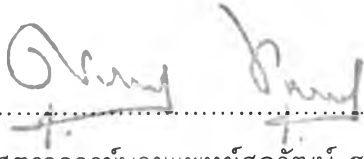
Chulalongkorn University

Academic Year 1998

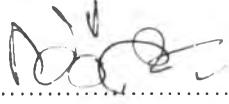
ISBN 974-332-074-1

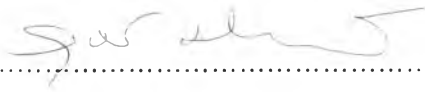
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม
โดย นางสาวปัญจพร โกศลกิตติวงศ์
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

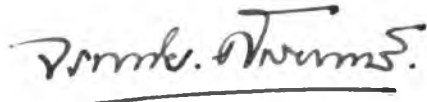

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์คณิง ฤาไชย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลัย)

.....กรรมการ
(อาจารย์โกเมท ทองภิญโญชัย)

.....กรรมการ
(อาจารย์จรรยาชัย ศัลยพงษ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์เดชอุดม ไกรฤทธิ์)

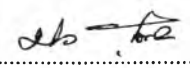
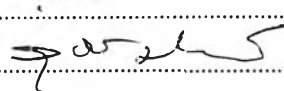
ปัญหาพร โทศลกิติวงศ์ : ความรับผิดทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม (Civil Liabilities of Polluters in Environmental Cases) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลัย, 179 หน้า , ISBN 974-332-074-1

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาทางกฎหมายในการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมในประเด็นที่เกี่ยวกับผู้มีสิทธิเรียกร้อง หน้าที่นำสืบและภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลการพิสูจน์จำนวนค่าเสียหาย พร้อมทั้งศึกษาถึงหลัก Class Action และหลัก Citizen Suit ในประเด็นเกี่ยวกับความเป็นผู้มีสิทธิเรียกร้องในคดีต่างประเทศเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์แก่โจทก์ในคดีสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาพบว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการแพร่กระจายของมลพิษตามมาตรา 96 ที่จะมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้เสียหายแต่ละคนจะต้องนำคดีมาฟ้องด้วยตนเองจึงจะสามารถบังคับเอาจากผู้กระทำความผิดได้ ทำให้คดีมาสู่การพิจารณาของศาลเป็นจำนวนมากและเป็นการเสียเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งเมื่อได้ศึกษาหลัก Class Action เพื่อจะนำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการฟ้องคดีของผู้เสียหายก็พบว่าหลักการดังกล่าวไม่สามารถนำมาใช้ได้ นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเอกชน พนักงานอัยการจะไม่สามารถฟ้องคดีแทนเอกชนเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายให้แก่เอกชนได้ การที่โจทก์ในคดีสิ่งแวดล้อมฟ้องคดีเพื่อให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 มาตรา 96 และมาตรา 97 นั้น โจทก์ยังมีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวจริง แม้โจทก์จะไม่ต้องนำสืบให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม ซึ่งในการที่โจทก์ต้องพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวนั้นเป็นภาระหนักของโจทก์ที่ฟ้องคดีเพราะโจทก์จะต้องนำสืบแสดงพยานหลักฐานให้ศาลเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงและต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายตามจำนวนที่โจทก์เรียกร้องอันเป็นการพิสูจน์ภายใต้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84 ดังนั้นหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดจึงไม่เป็นการบรรเทาภาระการพิสูจน์ของโจทก์อย่างแท้จริง นอกจากนี้ผู้มีอำนาจฟ้องตามมาตรา 97 ก็ยังมีข้อขัดข้องอยู่เพราะไม่ได้บัญญัติระบุไว้อย่างชัดเจนว่ารัฐตามมาตรา 97 จะหมายถึงใคร

การวิจัยฉบับนี้จึงเสนอให้มีการนำเอาทฤษฎีความน่าจะเป็นมาใช้เพื่อบรรเทาปัญหาเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ของโจทก์ ตามมาตรา 96 และมาตรา 97 และขยายฐานผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา 96 โดยให้พนักงานอัยการสามารถฟ้องคดีแทนเอกชนที่ได้รับความเสียหายจากมลพิษได้ด้วย รวมทั้งเสนอให้มีการบัญญัติถึงผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามมาตรา 97 ให้ชัดเจน และควรมีการบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความคดีสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องเกี่ยวกับค่าฤชาธรรมเนียมและภาระการพิสูจน์ดังกล่าว

ภาควิชานิติศาสตร์.....
สาขาวิชานิติศาสตร์.....
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

C870504 : MAJOR LAW
KEY WORD:

Pollution/Liability/ Burden of Proof

Punjapom Kosolkritiwong : CIVIL LIABILITIES OF POLLUTERS IN ENVIRONMENTAL CASES

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SUNEE MALIKAMARL, Ph.D. 179 pp.

ISBN 974-332-074-1

The objectives of this research are to look into legal problems in environmental court actions regarding claimants and their burdens of proof to prove to the Court the relationship between action and outcome as well as the amount of damages. Also looked into where foreign legal principles of Class Action and Citizen Suit regarding claimants in foreign court cases seek appropriate approach in favour of plaintiff in environmental court cases.

The study reveals that in case of pollution contamination under Section 96, there would be a numerous number of injured parties and each injured party is required to take his own legal action in order to be able to enforce a claim against the offender. They would bring an excessive number of cases to court which is time consuming and financially wasteful. However, the study of the Class Action and Citizen Suit principles reveals that they are not applicable in Thai Courts, in addition, in the event the injured is injured from non-public sector, he can not be represented by Public Prosecutor for claim of compensation or damages. Although the plaintiff is not required to prove to the Court that the defendant's action was wilfully or negligently committed, the legal action taken by the plaintiff in an environmental dispute claiming for compensation or damages under Sections 96 and 97 of the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (A.D. 1992) requires the proof by the plaintiff that the defendant did actually violate the provision of either section. Such burden of proof came by the plaintiff is therefore a hardship as it is required to convince the Court that the defendant had actually violated the law and that it is liable to compensate the plaintiff as claimed. Such proof is in accordance with the provision of Section 84 of the Civil Procedure Code and thus the strict liability principle does not actually become a relief to the plaintiff's burden of proof. In addition, it is not clear as to who would be the party entitled to lodge a claim as it is not clearly provided which party is referred to as the State in Section 97.

It is therefore proposed that the theory of probability be applied in order to alleviate the burden of proof of the plaintiff under Sections 96 and 97 and that the claimant base under Section 96 be widened to include Public Prosecutor to enable them to take legal action representing private sector injured by pollution. It is proposed that the provision of Section 97 be revised to clarify the party entitled to initiate an action. It is also proposed that an Environmental Procedure Law be enacted to avoid problems regarding court costs and the aforementioned burden of proof.

ภาควิชา.....นิติศาสตร์.....

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....

ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ในการค้นคว้าวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่าน รศ.ศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลย์เป็นอย่างสูง ที่กรุณาสละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งได้ให้ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ผู้เขียนทั้งทางด้านการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือ และดูแลเอาใจใส่ติดตามตรวจสอบเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียนอย่างสม่ำเสมอและเป็นอย่างยิ่ง ทำให้การทำวิทยานิพนธ์ฉบับสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์คณิง ฤาไชย ที่กรุณาสละเวลามาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน ตลอดจนให้คำแนะนำในขณะที่สอบว่าผู้เขียนควรเพิ่มเติมเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ในส่วนใดที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์โกเมท ทองภิญโญชัย ที่กรุณาสละเวลาตรวจแก้วิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน และให้คำแนะนำผู้เขียนทั้งในเนื้อหากฎหมาย ตัวอย่างข้อเท็จจริง ตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ควรนำกล่าวในวิทยานิพนธ์ ทั้งยังคอยตรวจแก้วิทยานิพนธ์ของผู้เขียน จนกระทั่งผู้เขียนสามารถแก้ไขวิทยานิพนธ์ได้อย่างถูกต้องมีเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านมากขึ้น อาจารย์จรณชัย ศัลยพงศ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการแก้ไขเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบคุณคุณอาจารย์เดชอุดม ไกรฤทธิ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนให้กำลังใจผู้เขียนมาโดยตลอด ทั้งยังคอยให้คำชี้แนะเกี่ยวกับประเด็นในวิทยานิพนธ์ที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านวิทยานิพนธ์นี้จนกระทั่งวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี วิทยานิพนธ์ฉบับนี้หากมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา วิชานิติศาสตร์และผู้ประกอบวิชาชีพทนายความอยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาคุณแด่บิดาและมารดาที่ให้การศึกษาค้นคว้าจนผู้เขียนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ตามความมุ่งหมาย

ปัญญาพร โภคสถิตติวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	28
ขอบเขตของการวิจัย.....	28
สมมุติฐาน ทฤษฎี และแนวความคิดของการวิจัย.....	27
วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	29
บทที่ 2	
ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง	31
- Absolute Liability.....	31
- Strict Liability.....	33
- Causation Theory.....	44
- Probability Theory.....	47
บทที่ 3	
ความรับผิดทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม	53
ก. ความรับผิดทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษก่อนการ ประกาศใช้ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.....	53
3.1 แนวความคิดความรับผิดทางแพ่งในการคุ้มครองสิทธิ ของประชาชนในสิ่งแวดล้อม.....	53
3.2 ปัญหาทางกฎหมายในการเรียกร้องค่าเสียหาย.....	58
- หน้าที่นำสืบและภาระการพิสูจน์	
- การพิสูจน์ค่าเสียหาย	

3.3	ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้สิทธิเรียกร้อง.....	67
ข.	ความรับผิดทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษหลังการ ประกาศใช้ พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535.....	69
3.4	แนวความคิดความรับผิดทางแพ่งตามมาตรา 96, 97.....	69
3.5	โครงสร้างการใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 96, 97.....	73
3.5.1	ผู้มีอำนาจฟ้องหรือผู้เสียหายตามมาตรา 96, 97.....	74
	- รัฐ.....	75
	- เอกชน.....	74
3.5.2	ผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย.....	76
3.5.3	ข้อหาในการดำเนินคดีตามมาตรา 96, 97.....	77
3.5.4	การกำหนดค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหาย.....	77
3.6	ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้สิทธิเรียกร้องตามมาตรา 96, 97.....	84

บทที่ 4

	แนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งของ ผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม.....	85
4.1	กระบวนการเรียกร้องสิทธิของผู้เสียหายเกี่ยวกับความรับผิด ของผู้ก่อ มลพิษในต่างประเทศ.....	85
	- Class Action, Joint Class action.....	85
	- Citizensuit.....	89
4.2	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิเรียกร้องความรับผิด ทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย.....	91
4.2.1	ปัญหาทางด้านผู้มีอำนาจฟ้องหรือผู้เสียหาย.....	91
	ก. ผู้เสียหายที่มีฐานะเป็นเอกชน.....	91
	- ผู้เสียหายคนเดียว	
	- ผู้เสียหายหลายคน	
	ข. ผู้เสียหายที่มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐ.....	95
4.2.2	ผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย.....	104
	ก. ผู้ประกอบการที่เป็นเอกชน.....	105
	- เอกชนรายเดียว	

	- เอกชนหลายราย	
	ข. รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ.....	105
4.2.3	กระบวนการพิจารณาความ.....	106
	- การจัดทำคำฟ้อง.....	106
	- ภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี.....	112
	- การฟ้องคดีอนุญา.....	113
	- หน้าที่นำสืบและภาระการพิสูจน์.....	116
	- ค่าเสียหาย.....	127
4.3.	ความเป็นไปได้ที่จะนำกระบวนการเรียกร้องสิทธิของ ผู้เสียหายเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ก่อมลพิษในต่างประเทศ มาใช้ในประเทศไทย.....	131
4.4.	แนวทางปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง ของผู้ก่อมลพิษในประเทศไทย.....	137
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	142
	บทสรุป.....	142
	ข้อเสนอแนะ.....	146
	บรรณานุกรม.....	149
	ภาคผนวก.....	154
	ประวัติผู้เขียน.....	176